

Wat heeft meneer de Uil gevonden?

Docentenhandleiding, project voor groep 1/2 in Waddinxveen

Versie voor scholen zonder CMK

Met dank aan

**FONDS VOOR
CULTUUR
PARTICIPATIE**

ERFGOED
LANDSCHAP ERFGOED UTRECHT

**Stichting
vónk**

Inhoudsopgave:

Colofon	3
Inleiding	4
Doelstelling en doelgroep	4
De kerndoelen	4
Opbouw van de lessenreeks	5
Opzet project & tijdsinvestering	5
De leskoffer en de tekenmap	6
De lessen	6
Meer lessuggesties	7
Achtergrondinformatie glas-in-loodraam	9
Les 1:	10
Les 2:	11

Colofon

Het format van dit project is ontwikkeld door Landschap Erfgoed Utrecht. De lessen zijn aangepast door Annemieke Volmer en beeldend aangevuld door Ina Hoenderveld in opdracht van Stichting Vonk, Waddinxveen met behulp van de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit van het Fonds voor Cultuurparticipatie.

- De foto's zijn beschikbaar gesteld door: Landschap Erfgoed Utrecht, Historisch Genootschap Waddinxveen, Kees Verlooi & Jan Versluis.
- Vormgeving: Marloes Scholte.

Disclaimer

De makers van deze website hebben gebruik gemaakt van rechtenvrij beeldmateriaal, of hebben rechthebbenden om toestemming gevraagd en waar bekend de bron vermeld. Bent u van mening dat u de rechthebbende bent van een of meer beelden in dit lesmateriaal, neem dan contact op met Stichting Vonk, info@stichtingvonk.nl

Inleiding

Doelstelling en doelgroep

Het project *Wat heeft meneer de Uil gevonden?* is bestemd voor de leerlingen van groep 1/2. De kinderen maken kennis met meneer de Uil én ze leren over hun lokale erfgoed. Aan de hand van een plattegrond bekijken de kinderen Waddinxveen en ontdekken ze de verschillende vormen.

De koffer is gevuld met oud speelgoed en de kinderen onderzoeken de voorwerpen. Welke kleur heeft het? Hoe ruikt het? Hoe voelt het? De koffer brengt een stukje Waddinxveense historie in de klas.

De leerdoelen van het project *Wat heeft meneer de Uil gevonden?* voor groep 1 en 2 zijn:

- taalvaardigheden zoals woordenschatuitbreiding, spreken, luisteren en taal/denkrelaties a.d.h.v. open vragen verder te ontwikkelen;
- woordenschat te vergroten;
- bewust te maken van de waarde van voorwerpen en dat er een verhaal achter een voorwerp kan zitten;
- de verschillende vormen ontdekken en benoemen;
- laten kennis maken met het erfgoed uit de eigen omgeving.

De volgende vaardigheden worden daarbij geoefend:

- leren aandachtig te 'kijken' naar (erfgoed)voorwerpen met alle zintuigen: voelen, ruiken, kijken, luisteren;
- vertellen over voorwerpen en luisteren naar elkaars uitleg;
- plattegrond onderzoeken;
- vergelijken van vormen;
- ontdekken dat voorwerpen uit verschillende vormen opgebouwd zijn;
- motorische vaardigheden zoals vormen tekenen;

De kerndoelen

Kerndoel 56: de leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

De verschillende onderwerpen komen aan de orde zoals:

1. Objecten uit het verleden: oude kunst en (gebruiks)voorwerpen, gebouwen, het dagelijkse leven, verschillende historische bronnen, oude afbeeldingen en foto's, verschillen en overeenkomsten tussen heden en verleden (wat nemen we mee, wat niet?)
2. Rituelen en gebruiken: gewoonten en gebruiken bijv. bij feesten, eetcultuur.
3. Verhalen: historische verhalen, verhalen bij voorwerpen
4. Kunstzinnige disciplines (in de versie voor CmK-scholen): beeld- en muziekcultuur van kinderen, stijlkenmerken, componeren, inspiratiebronnen en creatief proces.

Ook kerndoelen uit taal en geschiedenis komen aan bod.

Opbouw van de lessenreeks:

Nieuwsgierig maken

Om de kinderen nieuwsgierig te maken begint de lessenreeks met de zoektocht naar de koffer die meneer de Uil gevonden heeft. Ze zoeken a.d.h.v. een plattegrond van de klas waar de koffer verstopt is.

Het verhaal als didactisch middel

De avonturen van meneer de Uil zijn de rode draad in de lessen. Het verhaal verbindt de subthema's op een logische manier. Om alle vluchten van meneer de Uil te kunnen volgen, zoeken de kinderen die op de plattegrond van Waddinxveen.

In de tweede les ontdekken de kinderen wát er in de koffer zit. Zo maken ze kennis met de verschillende vormen en hoe je die kan combineren.

In de koffer zijn extra taalwerkjes te vinden die tussendoor gebruikt kunnen worden. Alle afbeeldingen hebben relatie met de kijkplaat van Waddinxveen.

1. Paren maken
2. Memoryspel
3. Leg de kaartjes met woorden eraan vast na met de losse afbeeldingen en woordjes.
4. Voor lezende kinderen: laat de set met woorden eraan vast achterwege. Zij zoeken het woord bij de plaatjes door de woorden te lezen.
5. Kopieer de A4 bladen en laat de kinderen de woorden stempelen/schrijven.

Opzet project & tijdsinvestering

Opzet project

De PowerPoint is direct op het digibord in de klas te gebruiken. In dit bijbehorend boekje staat extra toelichting. De verwijzingen naar de begeleidende teksten zijn in de Powerpoint aangegeven met een pictogram van een klein zwart boekje zodat de leerkracht direct ziet wanneer die te gebruiken. De afbeeldingen zijn om de kinderen een goed beeld te geven en de lessen te illustreren. De omgevingsfoto's zijn gemaakt in Waddinxveen.

Er zijn vier lessen die, afhankelijk van de concentratie van de kinderen, ook in kleinere stukjes gegeven kunnen worden. Het is daarna makkelijk de les weer op te pakken bij de juiste dia.

Tussen de lessen door kunnen de kinderen met het speelgoed, de plattegrond (en later ook de vormen) uit de koffer spelen. Maar gebruik dit pas op deze manier als de materialen in de les aan bod zijn geweest.

Meneer de Uil heeft de kinderen veel te vertellen. Gebruik hiervoor de handpop en de roze teksten.

De leskoffer en de tekenmap

In de leskoffer vindt u de voorwerpen die u nodig heeft voor *Wat heeft meneer de Uil gevonden?* Dit materiaal is met zorg samengesteld en wordt door verschillende scholen na elkaar gebruikt. Ga er dus voorzichtig mee om. Controleer de inhoud a.d.h.v. onderstaande foto. Wilt u de inhoud van de koffer controleren? Mochten er voorwerpen missen of beschadigd zijn, meldt dit dan bij teruggave bij Stichting Vonk. Op deze manier kan elke school met een complete leskoffer werken. De leskoffer is af te halen bij Stichting Vonk.

Inhoud leskoffer:

Handig inpakken:

Inhoud koffer: 'knikkerbaan' met vormen, tic tac toc (+extra plankje), houten kegels, rood koffertje met witte vormen (rechthoeken, vierkanten, cirkels en driehoeken), kleine tangram, klokkenspel, houten trein, 3 plastic doosjes (met memoryspel, woordkaartjes en gekleurde vormen), kijkkaart speelgoedfabriek (OKWA) van het glas-in-loodraam.

De totale tijdsinvestering bedraagt ongeveer 1.15 uur.

De lessen

Les 1: Wat heeft meneer de Uil gevonden?

Activiteit: Verhaal beluisteren en plattegrond en kaart onderzoeken.

Doel: Introductie van meneer de Uil en de koffer. De nieuwsgierigheid van de kinderen wekken en kaartlezen.

Duur: 30 minuten

Leskoffer: meneer de Uil, koffer en krant ('Koffer gevonden!'), kaart uit de tekenmap.

Vorbereiding: Maak een plattegrond van de eigen klas.

Les 2: Wat zit er in de koffer?

Activiteit: Aan de hand van de witte basisvormen vierkant, cirkel, rechthoek en driehoek gaan de leerlingen op zoek naar vergelijkbare vormen op de kijkkaart.
(Basis)vormen tekenen met kleurpotlood of wascostift op A4 papier.

Doel: Herkennen, benoemen en tekenen van de vier basisvormen cirkel, vierkant, driehoek en rechthoek. De basisvormen combineren tot samengestelde vormen.

Duur: 45 minuten

Leskoffer: koffer met het speelgoed.

Vorbereiding: Leg de benodigdheden vast klaar.

De onderzoeksvragen uit les 2 zijn bedoeld als leidraad bij het 'werken met voorwerpen'. Het is een selectie uit de Kijkwijzer Erfgoed. De open vragen kunnen helpen bij het kijken naar en bespreken van de voorwerpen uit de koffer. Het is niet de bedoeling dat alle vragen worden 'afgewerkt' per voorwerp. De vragen zijn een hulpmiddel, geen keurslijf.

Meer lessuggesties

Kijkwijzer

De kijkwijzer is ter ondersteuning voor het 'werken met voorwerpen' en helpt bij het interactief bespreken van, en het kijken naar de voorwerpen. Stimuleer vooral ook de leerlingen zelf vragen te formuleren: wat zou je willen weten van dit voorwerp?

Gesloten vraag

Open vraag

Uiterlijke kenmerken

Is het rood of oranje? (of andere kleur)

Welke kleur heeft het?

Ruikt het lekker of vies?

Hoe ruikt het?

Hoor je iets? Wat hoor je?

Hoe klinkt het?

Is het groot of klein?

Hoe groot is het?

Is het zacht of hard? Glad of ruw?

Hoe voelt het aan?

Is het gemaakt van ...?

Waar is het van gemaakt?

Is het kapot? Waar is het kapot?

Is het nog heel? Wat mis je?

Waar is het al eens gemaakt?

Hoe zie je dat het ooit kapot is geweest?

Constructie en techniek

Is het met de hand gemaakt?

Waarom denk je dat het handgemaakt is?

Zit dit vast of los?

Hoe is dit (vast)gemaakt?

Is het stevig?

Denk je dat het stevig is? Hoe zie je dat?

Functie

Wat is dit? Is dit een...?

Waar wordt dit voor gebruikt?

Wat kun je ermee doen? Kun je ermee...?

Hoe wordt het gebruikt?

Wordt het nu nog gebruikt?

Waarom gebruiken we het nu niet meer?

Wat gebeurt er als je ermee...?

Ontwerp

Vind je het mooi?

Waarom vind je dit (niet) mooi?

Vindt iedereen het mooi denk je?

Wat denk je dat anderen ervan vinden? Waarom?

Is het versierd?

Hoe is het versierd? Wat vind je ervan?

Herkomst en ouderdom

Is het oud of nieuw?

Hoe oud is het?

Wat is het verschil met een nieuwe?

Wie heeft het gemaakt?

Waarom denk je dat ... het heeft gemaakt?

Van wie is het? Van jou of van ...?

Hoe weet je dat het van ... is?

Waarde

Zou jij het bewaren?

Waarom zou jij het (niet) bewaren?
Waarom zou de eigenaar het bewaard hebben?

Achtergrondinformatie glas-in-loodraam Okkerse

In 1951 bestond de Speelgoedfabriek Okkerse 50 jaar. T.g.v. dat jubileum schonk het toenmalige personeel de fabriek een aantal glas-in-loodramen. De ramen geven de ontwikkelingsgang van boom tot speelgoed weer.

Links zien we het bos met de gekapte bomen: Okkerse maakte houten speelgoed. De compositie is naar rechts, naar het midden gedraaid. Daar is immers het belangrijkste tafereel te zien.

In het tweede paneel van links vliegt de (vredes)duif - de Tweede Wereldoorlog is zes jaar geleden geëindigd - naar twee engeltjes toe. De vrede zal de industrie in staat stellen weer tot volle bloei te komen, ook al gesymboliseerd door de opkomende zon. Het ene engeltje steekt de loftrumpet, ongetwijfeld voor OKWA, de handelsnaam van de fabriek. Het andere ondersteunt de lauwerkrans, waarover straks meer.

Aan de onderkant van het tweede paneel wordt de zee afgebeeld. Twee schepen varen naar hun bestemming. Door het tweede schip op de achtergrond kleiner af te beelden, wordt mooi de diepte gesuggereerd. Het transport over water was essentieel voor de houtbewerkingsindustrie in Waddinxveen. Mogelijk is daarom gekozen voor de personificatie van de zee en rivier in de vorm van de zeemeerman. Zeemeermannen zijn uiterst zeldzaam in de kunstgeschiedenis. Is hier toch sprake van Poseidon of Neptunus? Misschien, maar heeft hij heeft de gebruikelijke attributen niet duidelijk bij zich, dus dat blijft in het midden. Ook komen afbeeldingen voor van riviergoden maar deze hebben meestal een kruik bij zich waar het water uitstroomt. Dat is hier niet het geval en daarbij is er een staart te zien. De zespuntige ster zou een verwijzing kunnen zijn naar het christelijke geloof dat zijn 'gezegende licht' laat stralen over dit proces. Het is wel zo dat de ster hoger is geplaatst dan de zeegod, de rangorde is duidelijk.

Door arbeid en energie vooruitgang staat geschreven in een banderol die - in de vorm van een halfcirkel - voor de zeegod afgebeeld is. De jaartallen staan in een banderol die achter de rug van de zeegod doorloopt en zodoende min of meer een samenhang in de vormen geeft.

En daar staat het dan, midden in de lauwerkrans: OKWA speelgoed! Wordt de krans door Poseidon aangereikt? En rechts de fabriek zoals die er in 1951 bij stond.

(informatie van het Historisch Genootschap Waddinxveen)

Les 1: Wat heeft meneer de Uil gevonden?

Kennismaking

Dia: De krant lezen

Gebruik de handpop meneer de Uil:

Wel, wel, lieve kijkbuiskinderen, daar ben ik dan. Ik ben blij dat ik goed aangekomen ben. Mijn naam is meneer de Uil. Ik ben beroemd, omdat ik altijd de krant voorlees op televisie. Die krant heet de Fabeltjeskrant. Ik heb erg lang gevlogen en heb over mijn tocht in de krant geschreven. Willen jullie het horen? Ik zal het jullie voorlezen.

Dia: Wat zie je op de kaart?

Onderzoek de gevonden kaart.

Kijk en benoem wat er herkend wordt.

Meneer de Uil helpt en vraagt: waar is de school, het schoolplein, de fabriek, de huizen, de straat, het water?

Benoem ook de losse onderdelen en geef ze een plek op de kaart.

Dia: Ontdek de route van meneer de Uil

De kinderen bedenken daarna ook een eigen route om te vliegen. Ze leggen die route met de losse onderdelen van links naar rechts neer.

Dia: Waar is de koffer gebleven?

Er is ook een kaart van de klas.

Zoek herkenningspunten van het lokaal op de kaart en laat de koffer opzoeken.

Verstopspel: één kind op de gang; de andere kinderen verstoppen de koffer (of iets anders/kleiner) in de klas en wijzen op de plattegrond aan waar hij te vinden is. Kan het 'gang-kind' de koffer vinden?

Les 2: Wat zit er in de koffer?

Vormen

Dia: kringgesprek

Uil:

Jawel, lieve kijkbuiskinderen, we moeten nu toch maar eens die koffer gaan bekijken. Ik heb hem in Waddinxveen gevonden en gauw een foto gemaakt. Tussen dat huis en het lage gebouwtje, onder die boom, stond de koffer. Ik heb eerst bij het huis gevraagd, maar zij wisten niet van wie de koffer was. Het huis staat aan de rivier, de Gouwe. Wie heeft dat huis wel eens gezien?

(Wilhelminakade 58, Waddinxveen)

Dia: heel lang geleden

Uil:

Heel, heel, heeeeeeel lang geleden zag het er zo uit. Kunnen jullie het huis zien? En het lage gebouwtje? De boom was er nog niet. Het was een fabriek; daar maken ze dingen. Je hebt fietsenfabrieken: daar maken ze fietsen. Een autofabriek, ijsfabriek, schoenenfabriek en nog veel meer. Kunnen jullie ook fabrieken bedenken? Hoe kunnen wij ontdekken wat ze in deze fabriek maakten? Misschien zit dat wel in de koffer..... (nog niet open maken).

Dia: vormen herkennen

De vormen blijven gelijk, de kleur verandert en het mannetje wordt, met TicTacToc, kleiner.

Dia: OKWA: Okkerse Waddinxveen

Uil vertelt:

Jullie weten nu zó veel van vormen dat we hier eens naar moeten kijken. Jawel, toen de fabriek 50 jaar bestond, hebben ze dit raam gemaakt. Het heet glas in lood: ze maken van stukjes gekleurd glas een soort schilderij. Het vertelt een verhaal. Kunnen jullie zien hoe dat verhaal gaat? (Het hout wordt gekapt, gaat met schepen naar Waddinxveen (via de Gouwe) en komt aan bij de fabriek waar er iets van hout gemaakt wordt. Hebben de kinderen al een idee wát?). En wie ziet een vierkant? En wie een cirkel? En een rechthoek? En

ook nog een driehoek? (het huis is hier niet te zien (wel de bomen), omdat de fabriek vanaf de andere kant in beeld gebracht is).

Dia: Naar buiten!

Binnen:

Tekenopdracht: teken alle vier de basisvormen met kleurpotlood op een A4 en bepaal zelf hoeveel en hoe groot of klein je ze maakt.

Worden de vormen samen een afbeelding?

Bespreek met elkaar wat we erin zien.

Dia: Hoe was het ook alweer?

1:

Ja, lieve kijkbuiskinderen, jullie horen het: ik moet de koffer weer terugbrengen naar de fabriek. Meneer Okkerse is zo blij dat we hem gevonden hebben. Dan kunnen zijn kinderen er ook mee spelen. Maar ik weet de weg niet meer. Kunnen jullie helpen? Willen jullie mij op de kaart nog even laten zien hoe ik ook alweer moet vliegen? Want ik ben hier nu al zo lang bij jullie dat ik het een beetje vergeten ben.

Bekijk samen de kaart en kies een route.

2:

Dank jullie wel, kinderen. Voor jullie goede hulp. Ik ga nu eerst even slapen, want ik moet goed uitgerust zijn. En dan vlieg ik vannacht naar het huis. Pakken jullie de koffer goed voor me in? Niets vergeten, hoor!